

Brussel, maandag 7 mei 2018

Betreft: (Dramatische) impact voorstel EU Eco-Design Regelgeving op de podiumtechnische sector

Geachte mevrouw, geachte heer,

Als steunpunt voor de productionele, ontwerpende en technische krachten van de brede culturele sector vertegenwoordigen wij ca. 10000 audiovisuele technici in Vlaanderen en Brussel, waaronder vele technici die instaan voor de belichting van theatervoorstellingen, concerten en events. In die hoedanigheid wensen met dit schrijven uw aandacht te vestigen op het feit dat de voorgestelde EU Eco-Design regelgeving, die zou moeten van kracht worden op 1 september 2020, een serieuze en dramatische impact zullen hebben op de cultuursector.

Deze nieuwe regelgeving betreft de voorstellen voor licht als onderdeel van het Eco-Design Actieplan 2016-2019, en voor zover wij hebben begrepen zouden deze de bestaande wetgeving 1194/2012 en gerelateerde (incl. 244/2009, 245/2009 en 2015/1428) vervangen.

Het opzet van deze nieuwe regels is om de efficiëntie van lampen en verlichtingsproducten te verbeteren, een doel dat wij als sector uiteraard onderschrijven. De voorgestelde minimumefficiëntie van 85 Lumen per Watt is echter onhaalbaar met zowel bestaande als de allernieuwste LED-verlichtingsapparatuur voor podiumtoepassingen.

In de bestaande regelgeving bestonden steeds uitzonderingen voor o.a. podiumtechnische toepassingen, mede omdat uit studies blijkt dat podiumverlichting door zijn specifieke aard en gebruik max. 5% van het energieverbruik van een cultuurorganisatie uitmaakt. Door de technische aard van de gebruikte apparatuur zou een overschakeling naar LED – als die dan al kwalitatief zou bestaan – zelfs niet noodzakelijk in een lager energieverbruik resulteren omwille van het standby-verbruik.

In dat opzicht willen wij er dan ook voor pleiten dat ook in een nieuwe regelgeving uitzondering voor podiumtechnische toepassingen kan worden voorzien, en verzoeken u in uw functie van Europees parlements lid hiervoor te willen pleiten. In bijlage vindt u een overzicht van de belangrijkste elementen die impact hebben op de cultuursector. Uiteraard blijven wij ter beschikking voor verdere informatie of lichten wij bovenstaande graag toe in een persoonlijk gesprek.

Intussen tekenen wij alvast,

Met vriendelijke groet,

Frankie Goethals
Voorzitter

Bert Moerman
Ondervoorzitter

Probleemstelling:

De nieuwe EU-regels die voorzien zijn voor 2020 verplichten een minimum efficiëntie van 85 Lumen per Watt en een maximum stand-by power van 0.5 Watt voor alle lichtbronnen (lampen zowel als lichttoestellen). Geen enkele tungsten lichtbron (halogeen) kan aan deze eisen voldoen, maar ook heel wat bestaande LED armaturen voor podiumgebruik voldoen niet.

Na 2020 zouden geen lampen meer mogen worden gefabriceerd of ingevoerd indien ze niet aan deze regels voldoen. Bestaande stocks mogen nog wel verkocht worden.

De vorige regelgeving voorzag een uitzondering voor theater, entertainment, TV, projectie en Film. In de huidige regeling zou de theater- en entertainmentsector niet langer onder de uitzonderingen vallen.

Voor alle duidelijkheid, de regelgeving is nog in opmaak, maar gaat de laatste fase in. Tot 7 mei loopt er een publieke consultatie, waarna de beslissing zou vallen. De theater- en eventsector is echter niet geconsulteerd, vandaar dat er zo laat actie is ondernomen. Er is ondertussen een werkgroep met verschillende Europese beroepsverenigingen en fabrikanten aan de slag om de technische problemen op te lijsten. Die groep heeft binnenkort nog een afspraak met verschillende Europese vertegenwoordigers, maar de mogelijke gevolgen zijn zo drastisch dat we ons toch behoorlijk zorgen maken.

De huidige situatie

De podiumsector is een zeer milieubewuste en vernieuwende sector. We zijn dus absoluut voor het verder energiezuinig en duurzaam maken van de sector, de talrijke initiatieven in de sector geven dit ook weer. We zijn ook zeker niet tegen LED verlichting of andere vernieuwingen. Maar we wensen wel de zelfde kwaliteit te kunnen blijven garanderen.

Naar ons gevoel hebben we in de afgelopen decennia behoorlijk wat werk verricht om tot een duurzaam systeem te komen dat werkbaar is voor onze sector. Het materiaal dat we gebruiken is zeer duurzaam, spots gaan vaak 25-30 jaar mee. Daarna komen ze vaak nog bij scholen of amateurgezelschappen terecht waar ze verder gebruikt worden. Ze zijn gemaakt van degelijke materialen zodat ze hersteld en gerecycleerd kunnen worden.

Hoewel de lampen vaak een hoog vermogen hebben is het werkelijke gebruik minimaal. De lampen branden gemiddeld minder dan een uur per dag. De meeste lampen sneuvelen door behandeling eerder dan door levensduur. De impact van de theaterbelichting is minimaal in het totale energieverbruik van een schouwburg (5%).

Dit alles komt echter niet tot uiting in de Europese cijfers omdat er enkel naar de efficiëntie van de lamp en het toestel wordt gekeken en niet naar het werkelijke gebruik.

We vrezen voor een ramp op verschillende vlakken:

1. Duurzaamheid

- Het vernietigen van bruikbaar materiaal dat nog tien of twintig jaar meekan of het naar Afrika exporteren lijkt ons weinig duurzaam.
- Momenteel is er geen standaard wat betreft de kleuren die door LED geproduceerd worden, dat betekent dat als je op tour gaat je al het materiaal moet meenemen, wat een toename van de transport impact betekent.
- Het beschikbare materiaal dat aan de normen voldoet is nog niet uitontwikkeld. Het heeft een relatief korte levenscyclus. Het is niet of slechts beperkt herstelbaar en dit kan enkel door gespecialiseerd personeel.
- De impact van de vervanging van het huidige materiaal is minimaal t.o.v. andere duurzaamheidsinvesteringen in vb. het gebouw.
- Het is ons eerlijk gezegd niet duidelijk wat de impact van de volledige levenscyclus van LED materiaal is op het milieu. De meeste toestellen worden gedeeltelijk van plastic gemaakt en bevatten elektronica waar o.a. zeldzame metalen in worden verwerkt. Er zijn echter heel weinig studies terug te vinden hierover. Over het recycleren is zo mogelijk nog minder duidelijkheid.

2. Technisch

Er zijn een heel aantal technische problemen die nog niet zijn opgelost. Van een aantal van deze problemen zeggen fabrikanten dat ze niet weten of ze tegen 2020 kunnen worden opgelost of dat ze niet zeker zijn dat ze kunnen opgelost worden omdat "ze tegen de wetten van de fysica aanlopen".

- Het kleurspectrum dat zelfs de beste toestellen weergeven is onvolledig en niet egaal. Dit is misschien in een dagdagelijkse huiselijke situatie niet zo een probleem, maar in een voorstellingsituatie is dit onaanvaardbaar.
- Er is geen standaard in de kleurweergave, elk toestel luistert anders.
- Noodoplossingen bestaan vaak uit vb. het gebruik van filters, wat de voordelen van LED volledig teniet doet.

STEPP vzw

Steunpunt voor productionele, ontwerpende en technische krachten van de brede culturele sector

Saintelettesquare 17, B-1000 Brussel

Tel: 02 203 92 06 | info@stepp.be | www.stepp.be

Ondernemingsnummer BE0422.254.757

IBAN BE24 4025 5251 6138 - BIC KREDBEBB

- De kleurtemperatuur van LED (het naar warmer gaan bij dimmen) is niet regelbaar. De noodoplossing daarvoor is een toestel met warme en koude LEDs, maar zelfs dan kan men niet onder 2000K. Dat betekent dat de kleurtemperatuur van een kaars niet meer op de scene zal voorkomen.

Deze technische problemen zullen zeker een impact hebben op de kwaliteit van de voorstellingen. Een van de problemen is dat de regels gemaakt worden door mensen die enkel met technisch licht (architectuur, wegen, huishoudtoestellen, ...) bezig zijn en niet met theaterlicht. De kwaliteitsnorm die ze hanteren ligt ver onder de onze. Het is alsof je een symfonisch orkest zou vervangen door een MP3.

3. Economische impact

- Het is natuurlijk mogelijk om voor een paar jaar voorraad lampen aan te leggen, maar dat is enkel uitstel voor een of twee jaar. Daarna moet meteen de ganse licht-inboedel van het theater vervangen worden. Dit is een zeer grote (en onvoorziene) kost. Een gemiddeld armatuur kost 4 tot 8 keer zo veel in LED versie. (De Grote Duitse theaters schatten de vervanging op 150.000.000 €).
- Gesprekken met leveranciers geven aan dat ze de eerste jaren zeker geen prijsdaling zien omdat ze de vraag niet zullen aankunnen. Sommigen vrezen voor een scenario zoals bij de vervanging van de trekkenwanden in Nederland, waarbij na de golf van vervangingen zowat alle leveranciers over de kop gingen.
- Vervangen van de toestellen betekent ook dat de dimmers, de bekabeling en de voeding van het theater moet worden aangepast. Ook dit zijn grote infrastructurele werken.
- Voor gezelschappen betekent het ook dat in een aantal gevallen decors moeten worden aangepast en herschilderd.

We vrezen dat deze financiële consequenties een grote impact zullen hebben op gezelschappen, maar ook op cultuurcentra, kunstscholen en gemeenten. Voor kleinere gezelschappen en amateurgezelschappen is de impact nog groter. We kunnen ons moeilijk voorstellen dat de sector dit kan overleven zonder steun van de overheid.

4. Artistiek

De keuze van een bepaalde lichtbron is een artistieke keuze. Door een groot deel van potentiële lichtbronnen te verbieden en anderzijds lichtbronnen met onvoldoende kwaliteit op te dringen beperkt men de artistieke vrijheid en daardoor ook de vrijheid van meningsuiting. Licht is voor een lichtontwerper als geluid voor een muzikant. Stel je voor dat men aan een muzikant zou zeggen dat hij geen Mi meer mag spelen.

Het blijft daarbij merkwaardig dat men dus wel (mits de nodige veiligheidsmaatregelen) een theater met gaslicht, olielicht of met kaarsen mag verlichten, maar niet met halogeen. Er is vanuit ons onderzoek geen enkel geval bekend waarbij een overheid een technologie verbiedt. Uit het onderzoek dat ik momenteel met mijn collega in Zweden voer rond historische transitie in de theaterbelichting, komen een aantal bijkomende elementen naar voor in verband met de natuurlijke transitie van lichtbronnen binnen theater. Eerst worden de oude types met een nieuwe bron nagebouwd en worden ze op de zelfde plaats gebruikt. In een volgende fase worden nieuwe toestellen ontworpen en gaat men op zoek naar nieuw gebruik (andere plaatsen, andere toepassingen). In veel gevallen blijft er een overlap bestaan en worden toestellen nog voor zeer specifieke toepassingen gebruikt. Alle transitie die we bekeken hebben verlopen natuurlijk van zodra er kwalitatieve alternatieven beschikbaar zijn.

5. Erfgoed

- Het wordt zeer moeilijk om historische belichting te reconstrueren in functie van onderzoek of re-enactment. Om een voorbeeld te geven: de historische decors in Kortrijk vragen een belichting met een kleurtemperatuur van 1800 K.
- Kunstwerken met ingebouwde lampen kunnen niet meer getoond worden.

Wij hopen hiermee de belangrijkste elementen die impact hebben op de cultuursector duidelijk te hebben gemaakt, en verzoeken u in uw functie van Europees parlements lid omwille van bovenstaande redenen te willen pleiten voor een uitzondering voor podiumtechnische toepassingen binnen de voorgestelde maatregelen.

Uiteraard blijven wij ter beschikking voor verdere informatie of lichten wij bovenstaande graag toe in een persoonlijk gesprek.

STEPP vzw

Steunpunt voor productionele, ontwerpde en technische krachten van de brede culturele sector

Saintelettesquare 17, B-1000 Brussel
 Tel: 02 203 92 06 | info@stepp.be | www.stepp.be
 Ondernemingsnummer BE0422.254.757
 IBAN BE24 4025 5251 6138 - BIC KREDBEBB